

передбачається інший досить важливий правовий наслідок: у разі відсутності членів сім'ї, зазначені суми грошових коштів входять до складу спадщини. Отже, можна зробити висновок, що члени сім'ї мають можливість звернутися за виплатою відповідних грошових сум до зобов'язаних осіб протягом шестимісячного строку з дня смерті спадкодавця, зважаючи на те, що згідно з ч.1 ст. 1270 ЦК для прийняття спадщини встановлюється строк у шість місяців, який починається з часу відкриття спадщини.

Таким чином, соціальні виплати можуть входити до складу спадщини за наявності наступних умов: були нараховані спадкодавцеві за його життя; не були одержані спадкодавцем за його життя; відсутні члени сім'ї спадкодавця, яким вони можуть бути передані після смерті спадкодавця.

Література

1. Спадкове право: Нотаріат. Адвокатура. Суд : [наук.-практ. посіб.] / [С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, О. М. Клименко та ін.]; за заг. ред. С. Я. Фурси. – К. : Видавець Фурса С.Я. : КНТ, 2007. – 1216 с.
2. Печений О. П. Склад спадщини за цивільним законодавством України / О. П. Печений // Нотаріат для Вас. – 2011. – № 11. – С. 19-28.

Марина Дмитрівна Шаповал – студентка I курсу факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Олена Олегівна Маркова** – доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ОПЛАТНІСТЬ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ

«Дарувати вигідно, так як рука, що дає не збідніє, і він буде винагороджений і морально і економічно» – М. Мосс

Цивільний кодекс України, а саме ст. 717, дає визначення договору дарування, згідно з якою за договором дарування одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність [1].

Договір дарування спрямований на припинення права власності в дарувальника і виникнення права власності в обдарованого чи безоплатну передачу майна у власність.

Безоплатність таких договорів означає, що відчужувач не має права вимагати від набувача зустрічних дій немайнового та майнового характеру. Інша справа щодо немайнових дій, тої ж подяки. Такі обов'язки переносяться у сферу звичаїв і немайнових відносин. Безоплатне надання

– форма висловлення особливого особистого, а інколи й колективного, ставлення до набувача, засіб підтримки його в скрутному становищі. Видається справедливим, що він повинен хоча б подякувати за принесений дар і виявити до дарувальника певну увагу і тим цей обов'язок з морального перенести у сферу правового [2].

Слід мати на увазі, що безоплатність не означає безпричинності або безкорисності. Мотиви дарування можуть бути далеко не безкорисні. Дарувальник, наприклад, може мати бажання сподобатися, заохотити до вчинення певної дії, допомогти, віддячити обдаровуваному, позбутися майна (на тобі, Боже, що мені не гоже) та ін. Важливим моментом є те, що мотиви дарування лежать за межами договору і не впливають на його чинність. Дійсність договору дарування не залежить від причин, які спонукали дарувальника його укласти [3].

Дослідження Марселя Мосса (французького етнологіста і соціолога), показали, що до появи грошей і ринку універсальним засобом обміну в архаїчних суспільствах було дарування. Таким чином, обмін тут не є просто економічною угодою в звичайному європейському розумінні. У той же час дар в цих суспільствах не є чисто альтруїстичний акт, так як він неодмінно передбачає компенсуючий взаємний дар в тій чи іншій формі, але, на відміну від звичайної угоди, обидва ці акти відокремлені один від одного в часі. Будучи формально добровільними, насправді дари є строго обов'язковими. З трьох тісно пов'язаних між собою обов'язків, які складають обмін в формі дарунка: давати, брати і відшкодовувати, – найбільш істотною, по Моссу, є обов'язок відшкодовувати. Ухилення від однієї з цих обов'язків тягне за собою серйозні наслідки для суб'єктів обміну, аж до оголошення війни [4].

Говорячи про архаїчний дар, Мосс, аж ніяк не схильний розглядати його як акт альтруїстичний, безкорисливий. Він постійно підкреслює, що за великодушним, щедрим даром стоїть цілком утилітарний розрахунок і очікування обов'язкової компенсації у вигляді відповідного дару. Мосс, таким чином, як би «розвінчує» архаїчний дар, позбавляючи його ореолу безкорисливості і альтруїзму.

П. Блау (американський соціолог) розглядає дар (обмін) як «обмежений діями, які залежать від винагороджуваних реакцій інших і які зникають, коли ці очікувані реакції не виникають». Так, фундаментальна риса соціального дару (обміну), з його точки зору, полягає в тому, що «... індивід, який надає послугу іншій, зобов'язує його. Щоб звільнитися від цього зобов'язання, останній повинен забезпечити першого якимось благами замість ».

Крім того, Блау слідом за Моссом підкреслює таку характерну рису обміну в формі дарунка, як зовні декларовані безкорисливість і щедрість, і цим насамперед, з його точки зору, соціальний обмін відрізняється від економічного. У соціальному обміні очікуване повернення пов'язаний з невизначеними, точно не встановленими, майбутніми обов'язками, і

характер у відповідь блага не обмовляється заздалегідь, а залишається на розсуд того, хто його надає.

Відбувається обмін в формі дарування, і дар, прийнятий без подальшого відповідного дару, принижує того, хто його отримав [5].

Мооса Гоулднер розглядає обмін у формі дарунка як «стартовий механізм» соціальних відносин. Мосса Гоулднер підкреслює, що головний обов'язок – відшкодування одержаного дару. Цей обов'язок він позначає як «норму взаємності» [6].

За показною безкорисливістю (безоплатністю) ховаються обмін, утилітарний розрахунок і прагнення до вигоди, котрі вступають у конфлікт із правовими нормами і суспільними інтересами. Те ж саме відноситься до численних звичаїв гостинності, з якими доводиться стикатися і сьогодні. До них відносяться і розкішні весілля, що влаштовуються з розрахунком на не менше розкішні подарунки, і суперництво в показному марнотратстві з метою досягнення і демонстрації певної форми престижу і т.і. Традиційні та сучасні елементи в поведінці такого роду химерно переплітаються, і їх вивчення має не тільки наукове, а й соціально-практичне значення.

Література

1. Цивільний кодекс України //Голос України. – № 45-46 від 12.03.2003 р.; № 47-48 від 13.03.2003 р.
2. Р. Б. Шишка. Правове регулювання відносин за договорами на безоплатну передачу прав на об'єкти цивільних правовідносин / Шишка Р.Б. // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – С. 126-130.
3. Кравчук В. Договір дарування // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2010. – № 3. // Сайт науково-практичного журналу «Мала енциклопедія нотаріуса»//<http://www.yurradnik.com.ua/stride/men/?m=archive&y=2010&mag=76&art=1638>
4. Гофман А.Б. Социальная антропология Марселя Мосса/ Мосс М. Общества. Личность. Обмен: Труды по социальной антропологии. М.: Восточная литература РАН, 1996, С. 314-359.
5. Blau P. Exchange and Power in Social Life. N. Y., 1964, С. 6; 88;93.
6. Gouldner A. The Norm of reciprocity: A Preliminary statement.- American Sociological Review, 25, April 1960, С. 176-177.